

ספר התשובה

והוא

סדר תיקוני תשובה

בהמשכים

חלק ח

אור הזוהר 430 * חשוון תשע"ד

מפעל הזוהר העולמי

בנישאות כ"ק אדמו"ר מהאלמין שליט"א מחבר למעלה מאלף ספרים טל: 0527651911

גדולי הצדיקים ואומרים ללמוד זוהר הקדוש

ל"ג י"ז). ויש לדקדק למה לא קרא שם המקום בית על שם הבית שבנה לנפשות שהם העיקר, אלא קרא סוכות על שם הסוכות שעשה למקנה שהוא הטפל:

ונראה דהנה ברעיא מהימנא (זוהר הקדוש ח"ג ק' עמוד ב') שהוא רמז על ישראל אחר יום הכיפורים מה כתיב ויעקב נסע סוכותה ויבן לו בית וגו' על כן קרא שם המקום סוכות, כיון דיתבי בסוכות הא אשתזיבו מן מקטרגא, עד כאן לשונו. ונראה דהנה מה שצריכין להגנה הוא לבעלי תשובה שהיתה מקודם לסטרא אחרא שליטה עלייהו וניצולו מידם, ומכל מקום כחות החיצונים רודפין להכניס בהם מחשבות והרהורים רעים ולקטרגא עלייהו, וזה מבואר בלשון הרעיא מהימנא עיין שם. אבל מי שלא הי' מעולם תחת שליטת הסטרא אחרא אינו נצרך להגנה:

ובדוגמא זו הי' המקנה של יעקב אבינו עליו השלום, שהוציא מלבן את כל חלקי הקדושה שהיו תחת רשותו ושליטתו של לבן והכניסם לקדושה. והנה סוכה היא לשון הגנה כדכתיב (תהלים ק"מ ח') סוכותה לראשי ביום נשק, ולמקנה היה צורך בהגנה. אבל הנפשות לא היו מעולם תחת רשותו ושליטתו של לבן, על כן לא היו צריכין להגנה ולא הי' בזה נס ושבח כלל אלא למקנה. על כן לזכרון הנס קרא סוכות. והוא ממש כעין חג הסוכות הגנה לבעלי תשובה, שנקרא החג על שם הסוכה, שכחות החיצונים רודפין אחריהם כנזכר לעיל והם נצולים במה שהשם יתברך מכניסם תחת כנפיו כענין דכתיב (שיר השירים א') הביאני המלך חדריו. והוא כעין שאמר בלעם על יתרו (במדבר כ"ד כ"א) איתן מושבך ובמדדש (שמות רבה פרשה כ"ז) משל לצייד שהיה צד צפרים ברחה הצפור וישבה לה על איקונין של מלך אמר לה הצייד למקום יפה ברחת ונפלטת, עיין שם:

בתנחומא (פרשת אמור סימן כ"ב) ולקחתם לכם ביום הראשון וכו' ראשון לחשבון עונות. והקשה השל"ה אם כן חס ושלום באלה ארבעת הימים הותרה הרצועה. ונראה דהנה יש להבין הלוא כל שכן ועונש הוא רק מפאת הבחירה שהיא חפשית ושאינן לאדם שום מכריח לשום צד כמו שכתבו הרמב"ם

כפי ערך התשובה כן תגדל היחוד והאהבה תפארת שלמה על המועדים לשמיני עצרת

שמונה ימים יהי' תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה קרבן אשה לדי' (אמור, ויקרא כב, כז) הנראה לי על פי מ"ש לעיל בפירוש הכתוב (בראשית לג, יז) ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות. ויבן רומז לעולם הבינה הוא רמז לתשובה עלאה אם הבנים שמחה. בית רומז לחכמה (משלי כד, ג) בחכמה יבנה בית. ולמקנהו עשה סוכות רמז לימי התשובה אנו יושבים בצל הסוכה אחר התשובה. ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לדי' שיהי' היחוד קודשא בריך הוא ושכינתו'. כי לפי ערך התשובה לנכון בימים העברו בימי הדין כן תגדל היחוד ואהבה ביום השמיני עצרת. וזה שאמר (תהלים קיט, קס) צרופה אמרתך מאד ועבדך אהבה. לשון מצרף לכסף שהוא כור הבחינה אם עלו לרצון המצות ומעשים טובים אשר עושה האדם בדי"ר לעשות פרי למעלה ושרש למטה אם יבא האדם אחר כך לבחי' האהבה וזה פירוש הפסוק בקריאת שמע (דברים יא, יג) והי' אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה. תשמעו אל עצמיכם ותסתכלו במעשיכם אם הגעתם למדרגת האהבה השלימה כנזכר לעיל. גם כל המצות המה מסוגלים כל אחד להביא את האדם לתכלית המכוון מזה. כגון מצות ציצית (במדבר טו, מ) למען תזכרו וכו' ומצות תפילין (שמות יג, ט) למען תהי' תורת ד' בפך. ואם האדם מסתכל בעצמו לאחר מצות תפילין שאיננו משתוקק כלל ללימוד התורה ממילא מוכרח שלא עשה המצות תפילין כתקנה. וגם שמיני עצרת היא הבחינה על ימי התשובה העברו אם עשה תשובה בשלימות כראוי ונכון אזי כשהגיע יום שמיני עצרת זוכה לאהבה ולשמחה האמיתית כמו שכתוב צרופה אמרתך מאד ועבדך אהבה:

חג הסוכות הגנה לבעלי תשובה שם משמואל חלק המועדים סוכות שנת תרע"ג **ויעקב** נסע סוכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות, על כן קרא שם המקום סוכות (בראשית

ומיום הכיפורים עד החג, כל ישראל עסוקין במצוות, זה עוסק בסוכתו, וזה בלולבו, וביום טוב הראשון של חג, כל ישראל עומדין לפני הקדוש ברוך הוא ולולביהו ואתרוגיהו לשמו של הקדוש ברוך הוא, ואומר להם: מה שהלך הלך, מעכשו נתחיל חשבון חדש. לפיכך משה מזהיר לישראל: ולקחתם לכם (כלומר, לטובתכם) ביום הראשון:

אשריו שנעשו קטרוגיו - סננוריו!

אשריהם ישראל, שכך הם טובלים במצוות. בא המקטרג לבקש עוונם, והרי הוא מוצא אותם שהמצוות מקיפות אותם מכל צד. ידיהם מצוות מלאו, לולב ואתרוג; פיהם מלא הלל ותשבחות לשמו של הקדוש ברוך הוא, לבם מלא רינה ושמחה לפני ה' אלקיהם, וכל שאר אבריהם וגידיהם וכל גופם - בסוכתו של מלך מלכי המלכים קבעו להם דירה, ובצלו הם חוסים כולם, בצלל דמהימנותא, בצל אמנותו:

משל למלך שאמר לבלשיו: צאו ובלשו בבית פלוני אם לא הבריה את המכס, ואם לא עבר על שאר גזרותי. הלכו ומצאו כל הבית מלא דורות עבדו המלך ומכינים שם סעודה שמנה לכבודו. חזרו ואמרו למלך: פלוני זה - אוהבך הוא, אין הוא עובר על גזרותיך אלא טורח כל היום רק לכבודך. אשריו לזה שנעשו קטגוריו - סננוריו!

לפיכך משה מזהיר את ישראל ולקחתם לכם ביום הראשון, בראשון לחשבון עונותיכם. בסכת תשבו וגו':

פרק ו'

חטא אדם הראשון

זהר הקדוש פרשת ויחי רכ"ד עמוד א'

כדי להבין מאמר הבא נקדים מש"כ הארי זכרוננו לברכה (מובא במקדש מלך) כי אדם הראשון כשנברא היו לו נפש רוח נשמה דאצילות, ולבושי הנפש רוח נשמה שלו היו מחשמלי עולמות בריאה יצירה עשיה, וכשחטא נסתלקו ממנו הנשמה והרוח שהם נקראים זיהרא עלאה, והלבושים דחשמלי בריאה יצירה עשיה לקחתם קליפת נוגה, ונשארה בו הנפש לבדה, ועשה הקדוש ברוך הוא לבוש לפנשו מחשמל הסובב את גן עדן הארץ וזה היה הכתנות אור בא', לכן בתורתו של רבי מאיר היה כתוב כתנות אור בא' בשביל החשמל הזה, ואחר כך עשה לו הקדוש ברוך הוא עוד לבוש אחר מקליפת נוגה והוא נקרא בתורה כתנות עור בע'.

תנינן ברזא דמתניתין למדנו בסוד המשנה, מאי דכתיב (בראשית 1) וידעו כי ערומים הם פירוש, ידיעה ידעי ממש אדם וחווה ידעו ידיעה ברורה, דההוא לבושא דיקר דאתעביד מאינון יומין גרע מנייהו (ה"ג ד"ק) שאותו לבוש הכבוד שהיה ראוי שיעשה מניצוצי הימים שלהם נגרע ונחסר מהם בחטאם, ולא אשתאר יומא מאינון יומין לאתלבשא ביה ולא נשאר להם אפילו יום אחד מאותם הימים שנבראו עמהם להתלבש בו כי כולם נפגמו בחטאם, הדא הוא דכתיב שאדם הראשון אמר להקדוש ברוך הוא (תהלים קלט טו) גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יכתבו (פירוש בעוד שהייתי גולם בלי נשמה ראו עיניך אותי, וכל המקרים שלי כולם היו כבר ידועים לך

והרמב"ן, ואם כן התינוח בעבירה ראשונה, אבל משני ואילך הלוא עבירה גוררת עבירה וכמעט שהוא כאנוס או כשווג, ועל כל פנים הבחירה איננה כל כך חפשית, ולמה מענישין על כל עבירה ועבירה בפ"ע:

אך יובן על פי דברי הריב"ש בתשובה (סימן קע"ב) שנשבע שלא לשחק בקוביא אסור לילך למקום שיהי' מוכרח לעבור על שבועתו, ואסור להביא עצמו לידי אונס. ואם כן בנידן דידן נמי מאחר שהוא הוא שהביא את עצמו לאונס אינו נחשב כאונס. והנה ביום הכיפורים שנמחלו כל העוונות נמחל גם חטא זה שהביא את עצמו לאונס, ומכל מקום הרי עדיין רודפין אחר האדם לגררו לעבירה, ועל זה צריכין להגנה בסוכה כמו שכתבו בספרים הקדושים. אם כן באותן הימים מיום הכיפורים עד סוכות שוב אין עליו עונש לא על החטא שהביא את עצמו לאונס שהרי כבר נמחל, ובעבירה שעושה מפאת שהעוונות הקודמים גוררין אותו הרי הוא כאנוס, אם כן אי אפשר להתחיל חשבון עונות, אלא מיום הראשון שישראל יושבין בסוכה שהסוכה מגינה כנזכר לעיל ושוב הבחירה חפשית לגמרי:

בסוכות מתחילים חשבון חדש

ספר התודעה פרק שביעי

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ וגו' (ויקרא כג) - 'ראשון לחשבון עונות':

בנוהג שבעולם אדם יוצא זכאי בדין, זחה עליו דעתו ולבו שמח הרבה; אוכל ושותה ומבלה בנעימים ופורק מעליו מקצת מיגיעו; אבל ישראל אינם כן, אלא כיון שיצאו זכאים בדין אחר יום הכיפורים, מיד מתחילים להתגיע במצוות אלקיהם ואינם פנויים לשמחה עד שבא חג הסוכות בחמשה עשר לחדש השביעי:

כל אותם ארבעה הימים שבין יום הכיפורים לסוכות, עוסקים בסוכותיהם ובלולביהם ובשאר מצוותיהם ואינם באים לידי חטא. ואף הקדוש ברוך הוא אינו בא עם ישראל בחשבון עונות על אותם הימים כיון שהם טרודים במצוותיו. ואיזהו 'ראשון לחשבון עונות' של ישראל? זה יום חמשה עשר בתשרי. יום שמלא מצוות כרימון:

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו' - זה יום חמשה עשר - ואתה אומר ביום הראשון? וכו', משל למדינה שחיבת קנס למלך והלך המלך לגבותו. בתוך עשרה מיל (קרוב למדינה) יצאו גדולי המדינה וקלסוהו למלך - ויתר להם שליש מן הקנס; בתוך חמשה מילין יצאו בינוני המדינה וקלסוהו - התיר להם עוד שליש; כיון שנכנס למדינה יצאו כל בני המדינה אנשים ונשים וטף וקלסוהו - והתיר להם הכל. אמר להם המלך: מה שהלך הלך - מכאן ולהבא נתחיל חשבון חדש:

כך, בערב ראש השנה, גדולי הדור מתענין והקדוש ברוך הוא מתיר להם שליש מעוונותיהן. ומראש השנה ועד יום הכיפורים, היחידים מתענין והקדוש ברוך הוא מתיר להם שליש מעוונותיהן. וביום הכיפורים כולם מתענין אנשים ונשים וטף, והקדוש ברוך הוא אומר להם לישראל, מה שהלך הלך, מכאן ולהבא נתחיל בחשבון:

כאילו הם כתובים לפניך בספר), ימים יוצרו, ימים יוצרו ודאי ודאי שהימים נוצרו ונבראו עם אדם הראשון ביום בריאתו, אבל אחר שחטא נפגמו כל ימיו, על כן, ולא אחד בהם פירושו. דהא לא אשתאר חד מנייהו לאתלבשא בהו כי לא נשאר לו אפילו יום אחד להתלבש בו, כי כל ניצוצי ימיו שהם לבושי הנר"ן שלו כולם נפלו לקליפת נוגה, עד דאשתדל אדם ועבד תשובה וקודשא בריך הוא קביל ליה עד שהשתדל אדם ועשה תשובה והקדוש ברוך הוא קבל תשובתו, ועביד ליה מאנא לבושא אחרנין ולא מן יומיו ועשה לו לבוש אחר מקליפת נוגה שהוא הכתנות עור ולא מן ימיו, כי לא תיקן בתשובתו את הימים שנאבדו ממנו, הדא הוא דכתיב (בראשית ג כא) ויעש ה' אלקי"ם לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם דהיינו שעשה להם לבושים אחרים.

אדם הראשון נברא בראש השנה ומפני שחטא אנו עוסקים בזמן זה בתשובה לתקן בחינת אדם

לקוטי הלכות הלכות שבת הלכה ז

לא) ובראש השנה הוא עקר התשובה, כי הוא ראשון לעשרת ימי תשובה, כי אז נברא אדם הראשון ונקרא אדם כדי שיזכה להיות נכלל בבחינת אדם הנזכר לעיל, ופגם אז בחטאו, ועל - ידי - זה נפגם בחינת אדם הנזכר לעיל, והתקון על - ידי תשובה שצריכין לעסק בתקון זה בכל שנה מראש - השנה עד שמיני - עצרת, והכל לתקן בחינת אדם.

כשם שאדם הראשון יצא זכאי בדין כן אנו זוכים בדין

מנורת המאור אות רצא

בניסן נגאלו ובתשרי עתידין ליגאל. אתיא שופר שופר, כתיב הכא: 'תקרו בחדש שופר', וכתיב התם: 'והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול' וגו' (ישעיה כז, א). ורבי יהושע אומר: בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל. מאי טעמא? אמר קרא: 'ליל שמרים הוא לה' (שמות יב, מב), לילה המשמר ובא מששת ימי בראשית. ואידך, ההוא לילה המשמר ובא מן המזיקין:

שמעינן מהכא, שהוא יום בריאת אדם הראשון, כפי האמת וכפי הראוי, בכל שנה מתחיל מאותו יום השנה לכל באי עולם והוא ראוי לפקודה וגם הוא יום שנפקדו בו הצריכים פקודה:

וגם ביום שנברא אדם הראשון בו ביום חטא ועשה תשובה ונתכפר, ולפיכך ראוי הוא לדין ולתשובה ולכפרה. ובו ביום אמר לו הקדוש ברוך הוא: כשם שמחלתי לך ביום הזה, כך אני עתיד למחל את בניך ביום הזה. וגרסינן בפסיקתא (כג, קמט): 'לעולם ה' דברך נצב בשמים' (תהלים קיט, פט) וכתיב: 'למשפטיך עמדו היום' וגו' (שם שם, צא), רבי אליעזר אומר: בעשרים וחמשה באלול נברא העולם. ואתיא כההיא דתניא:

זה היום תחלת מעשיך, נמצאת אומר: בראש השנה נברא אדם הראשון. בשעה ראשונה עלה במחשבה, בשניה נתייעץ עם מלאכי השרת, בשלישית כנס עפרו, ברביעית גבלו, בחמישית רקמו, בששית עשאו גלם, בשביעית זרק בו נשמה, בשמינית הכניסו לגם עדן, בתשיעית נצטוה, בעשירית סרה, באחת עשרה נדון, בשתים עשרה יצא לדימוס. אמר לו הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון: זה סימן לבניך, כשם

שעמדת לפני ביום הזה ויצאת בדימוס, כך עתידין בניך להיות עומדין לפני בדין ביום זה ויוצאין בדימוס:

קין למד את אדם הראשון מהי כחה של תשובה
מדרש רבה בראשית פרשה כב פסקה יג

יג) ויצא קין מלפני ה' מהיכן יצא רבי יודן בשם ר' איבו אמר הפשיל דברים לאחוריו ויצא כגונב דעת העליונה רבי ברכיה בשם רבי אלעזר ברבי שמעון אמר יצא כמפריס וכמרמה בכוראו רבי חמא בשם רבי חנינא בר רבי יצחק אמר יצא שמח היך מה דאת אמר (שמות ד) הנה הוא יוצא לקראתך וגו' פגע בו אדם הראשון א"ל מה נעשה בדיןך א"ל עשיתי תשובה ונתפשרתי התחיל אדם הראשון מטפח על פניו אמר כך היא כחה של תשובה ואני לא הייתי יודע מיד עמד אדם הראשון ואמר (תהלים צב) מזמור שיר ליום השבת וגו' א"ר לוי המזמור הזה אדם הראשון אמרו ונשתכח מדורו ובא משה וחדשו על שמו מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' וגו':

מכסה פשעיו לא יצליח

מדרש תהלים מזמור ק

מזמור לתודה. אמר רבי יעקב אמר רבי אבהו בשם רבי אחא, מזמור לתודה, יודו בי כל האומות ואני מקבלן, שנאמר (ישעיה מה, כג) כי לי תכרע כל ברך תשבע כל לשון (לפניך). אם לי תכרע כל ברך ותשבע כל לשון, אני מקבלן. מזמור לתודה. זהו שאמר הכתוב (משלי כח, יג) מכסה פשעיו לא יצליח. מכסה פשעיו, זה אדם הראשון שאמר להקדוש ברוך הוא, (בראשית ג, יב) האשה אשר נתת עמדי. לא ביקש לעשות תשובה, שנאמר (שם, כב) ועתה פן ישלח ידו. אמר רבי אבא בר כהנא, היה הקדוש ברוך הוא אומר לו עשה תשובה, והוא היה אומר, פן. ואין עתה אלא תשובה, שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה. ואין פן אלא לאו. הוי, מכסה פשעיו לא יצליח. ומודה ועוזב ירוחם. זה קין, שנאמר (בראשית ד, טז) ויצא קין מלפני ה'. אמר רבי הונא בשם רבי חנינא בר יצחק, יצא שמח, כענין שנאמר (אסתר ה, ט) ויצא המן ביום ההוא שמח. פגע בו אדם הראשון, אמר לו, מה נעשה בדיןך. אמר לו, עשיתי תשובה ונתפשרתי. אמר לו אדם הראשון, וכך התשובה טובה, אמר, (תהלים צב, ב) טוב להודות לה'.

ומודה ועוזב ירוחם

דבר אחר מכסה פשעיו, זה שאול, שנאמר (שמואל א-טו, יד-טז) ומה קול הצאן הזה באזני. ויאמר שאול מעמלקי הביאום. ומודה ועוזב ירוחם, זה דוד שאמר, (שמואל ב-כד, יז) ויאמר דוד לאלהים הלא אנכי חטאתי תהי נא ירך בי. מיד אמר לו, (שמואל ב-יב, יג) גם ה' העביר חטאתך. דבר אחר מכסה פשעיו. אמר רבי סימון ורבי יהושע בן לוי בשם רבי חלפתא, מלך בשר ודם בשעה שהוא מודה הוא נותן לו ספקו, ובשעה שאינו מודה אינו נותן לו ספקו. אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן, (אפילו) בשעה שאינו מודה נותן לו ספקו, ומשהודה נוטל דימוס. הוי, ומודה ועוזב ירוחם:

אדם הראשון השיג את תקונו הנצחי אחרי מיתתו
השל"ה הקדוש מסכת ראש השנה פרק תורה אור (כא)
ועל פי הדברים האלה מתורצת הקושיא שהקשיתי - מאחר שעשה אדם הראשון תשובה גמורה למה

ואומר כך היא כחה של תשובה ואני לא הייתי יודע, מיד עמד ואמר מזמור שיר ליום השבת וגו', עד כאן לשונו לענינו:

יסוד התשובה

מפתח

פרק ב' - בו יבואר סדר פשוט מעשיו, שלא יניח אף חטא אחד, שלא ישוב עליו, ושאל יתיאש מן התשובה, אף אם רבו חטאיו, וכאשר יתגבר יום אחד על יצרו הקדוש ברוך הוא יעזרהו, ואיך יתנהג בהעלותו ליבו אל התשובה, ובאורים נחמדים מהרב רבי משה אלשיך על הפסוק: "ויד תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ", ועל הפסוק: "כי תצא למלחמה על אויביך".

פרק ב'

צריך ליתן דין על כל אחד ואחד שרש בעקביו

ענה נבאר: סדר הפשוט הוא כך, שיפוש שמה עבר על איזה דבר המבואר בפסוקי תורה או בגמרא ומבוארים המה, איזה מלתא דחסידתא המבואר בספרי יראה, והיה ספק בידו לעשות ולא עשה, כמו שכתב בספר "תנא דבי אליהו": חייב אדם לומר, מתי גיעו מעשי למעשי אבותי - אברהם, יצחק ויעקב, שלא קנו עולם הזה ועולם הבא וימות המשיח אלא בשביל תורה ומעשים טובים, וכן הוא במדרש ויקרא: משל לעירני שנשא בת מלכים, אף על פי שמאכילה כל מעדני מלאכים אינו יוצא ידי חובתו, לפי שהיא בת מלכים; כך כל מה שיפעל האדם עם נפשו אינו יוצא ידי חובתו, לפי שהיא מלמעלה, הרי מבואר שהוא חייב ועתידי ליתן את הדין על מה שלא שמר ועשה כל מה שהיה בידו יכולת לעשות, ומה שלא הטילו הפוסקים על כל איש מישאל לקיים כל דקדוקי מצוות הכתובים בספרי מוסר ויראה, לפי שאין רוב הציבור יכולים לקיימם, אבל מי שיכול לקיים ואינו מקיים - הקולר תלוי בצוארו לעשות ולקיים, ואינו רשאי לפרוק העול מעל צוארו, וזה לשון השל"ה:

יש אנשים שסוברים שאינו נקרא "בעל תשובה" אלא מי שכפר בעיקר או שהרג את הנפש או שבא על הערוה וכיוצא בו. דע, כי טעות היא בידם, ואינם יודעים שצריך ליתן דין וחשבון על כל אחד ואחד שהוא דש בעקביו.

צריך לחפש אפילו בדעות הרעות שיש לו ולשוב מהם

אלה הם דברי הרמב"ם זלה"ה, וזה לשונו: ואל תאמר, שאין לחפש בדרכיו כי אם מעבירות שיש בהם מעשה, כגון: גזל או גניבה וזנות או כיוצא בו, אלא צריך לחפש אפילו בדעות הרעות שיש לו ולשוב מהם. דהיינו: מן הכעס והאיבה והשנאה והקנאה ומרדיפות מאכלים וכיוצא בהם - מהכל צריך לשוב, ואלו הם קשים יותר מעבירות שיש בהם מעשה, שבזמן שהאדם רגיל באלו קשה לפרוש מהם, מאחר שנשתקע בהם ודש בהם לעשות, ועל זה נאמר: "יעזוב רשע דרכו", עד כאן.

לא נקרע גזר דינו שנגזר עליו שימות. כי מאחר שנתגשם בעטיו של נחש אז היה מן הנמנע מצד הטבע מכח מסך חומרו להשיג הנצחיות כמו שהיה בכחו להשיגו קודם החטא, כי החומר הוא מסך מבדיל בינו ובין ההשגה כדלעיל בשם הבחיי. על כן היה מטובו יתברך שימות האדם כדי שיהיה לו תקנה להשיג הנצחיות במותו, וכמו שהשיב השם יתברך למשה רבינו עליו השלום כי לא יראני האדם וחי, רק אחר הפרד החומר [מהנפש] כדלעיל בשם הבחיי, ואם כן לפי זה טוב היה מותו מחייו, וק"ל:

אדם הראשון חזר בתשובה 130 שנה

מסכת עירובין יח ב

היה רבי מאיר אומר אדם הראשון חסיד גדול היה כיון שראה שנקנסה מיתה על ידו ישב בתענית מאה ושלושים שנה ופירש מן האשה מאה ושלושים שנה והעלה זרזי תאנים על בשרו מאה ושלושים שנה...

אדם הראשון התענה עד שנעשה גופו כמין כברה ונתקבלה תשובתו

ראשית חכמה שער התשובה פרק ראשון

הערה השמינית הוא שראוי שיחשוב בכמה הערה שמצינו שעשו תשובה ונתקבלו, ראשונה אדם הראשון, אמרו בפרקי רבי אלעזר (פרק כ') באחד בשבת נכנס אדם במי גיחון העליון עד שהגיעו המים עד צוארו והתענה שבע שבתות ימים עד שנעשה גופו כמין כברה, אמר אדם לפני הקדוש ברוך הוא רבון כל העולמים העבר נא חטאתי מעלי וקבל את תשובתי וילמדו כל הדורות שיש תשובה ואתה מקבל תשובת שבים מה עשה הקדוש ברוך הוא פשט יד ימינו והעביר את חטאתו מעליו וקבל תשובתו, שנאמר (תהלים לב, ט) חטאתי אודיעך ועוני לא כסיתי וגו' נשאת עון חטאתי סלה, סלה מן העולם הזה וסלה מן העולם הבא, עד כאן לשונו.

כל מי שיודע פשעיו ועוזב ניצול מדינה של גיהנם

וכן אמרו בפרקי רבי אליעזר, שמזמור שיר ליום השבת אדם הראשון אמרו, שבערב שבת גורש מגן עדן ובא יום השבת ונעשה סניגור לאדם הראשון וכו' ואמר לקמן זה הפסוק (תהלים צב, ב) טוב יהודות לה' אדם הראשון אמרו כי ילמדו כל הדורות שכל מי שיודע פשעיו ועוזב, ניצול מדינה של גיהנם, שנאמר טוב יהודות, עד כאן לשונו לענינו:

כשהכיר אדם הראשון בכחה של תשובה עמד ואמר מזמור שיר ליום השבת וכו'

עוד אמרו בבראשית רבה, ועתה פן ישלח ידו עוד אמר רבי אבא בר כהנא מלמד שפתח לו הקדוש ברוך הוא פתח של תשובה, שנאמר (בראשית ג, כב) ועתה פן ישלח, וכתוב (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה, ועוד גרסינן בבראשית רבה (בראשית ד, יז) ויצא קין מלפני ה', להיכן יצא רב הונא בשם רב הונה בר יצחק אמר יצא שמח, כמה דאת אמר (שמות ד, ט) וגם הנה הוא יוצא לקראתך וגו', פגע בו אדם הראשון אמר לו ומה נעשה בדיןך אמר לו עשיתי תשובה ופרשתי, התחיל אדם מטפח על פניו